

Pomene li se Balkan, pomenuće se Srbija. Spomenuće se Srbi. Tražiće svet da se predstavimo, da pokažemo svoje lice, da se vidi šta je identitet srpski, šta nas čini, šta jesmo. Koga ćemo izabrati kao sliku i priliku naše kulture i naših vrednosti? Kod koga da tražimo ogledalo prave srpske duše?

Izbor je veliki! Imamo mi velikane i nauke, i umetnosti, i književnosti, i sporta, i teologije, i vojne strategije. Ipak, pogled moramo upraviti na drugu stranu.

Seljak, dame i gospodo, običan, prost seljak! Seljak, to je naš Atlas, srpski titan. Na ramenima svojim drži istoriju našu, drži ovu Srbiju našu. Od snage u njegovim plećima zavisi stabilnost srpskog vrta i na nebu i na zemlji. Uvek kad je narodu našem najteže bilo i kad su mnogi od nas klonuli, e on je ostao i opstao. S ponosom kličem, on je naš oslonac, bilo u fizičkom, bilo u duhovnom životu.

On je naš moral! Njegov duh istkan je od bezbrojnih niti poštenja, na koju naležu nebrojane niti čestitosti.

Moral, naš on je! Ne može srpski seljak biti podložan grehu koliko ostali svet, ne može jer radi, ne može jer se ne izlaže lenjosti, jer mukom jača snagu svoju. Zbog te snage mi stojimo uspravno.

Moral on je, naš! Odan Bogu, odan pravoslavlju, svojoj Crkvi. Veruje, to mu je nadahnuće, to je žeravica na ognjištu srpske tradicije koju on održava. Ne, tako mi svega, ne samo da je održava, on joj daje smisao, suštinu joj daje!

To je srpski gorostas imena seljak. Ali, dragi prijatelji, ne zaboravite, i pored svega, ne blista on u svojoj lucidnosti koliko mislimo. Ne zaboravite, mi smo ga osudili! Osudili smo ga mi da milenijumima trpi nas, da nas nosi na ramenima svojim, nama da robuje i da propati sve naše muke!

Pet stotina, pet stotina godina je zadobijao udarce srpskom krvlju isprljane osmanlijske sablje, dok krvi nije bilo toliko da može da se otkupi sloboda. I ne samo to!

Kada je trebalo da se ratuje koga smo gurnuli u prve redove? Istina, srpskog seljaka!

Kada je trebalo nekome oduzeti posed, koga smo okaljali bacivši ga u baru siromaštva? Vaistinu, srpskog seljaka!

Kada su srpske jude kritikovale i ogovarale narod strancima, prijatelji, ko se našao u njihovim ustima dok su psovali? Srpski seljak.

Stid, osuda to je naše mnjenje! Seljačka logika, seljačka kultura, seljačko ponašanje, sve su to izrazi koje smo stvorili i, tim izrazima otrovali našeg seljaka. Delom zbog toga, on je uvideo stid u svom poslu na imanju, pobegao je od toga. Drugim, pak, delom upio je tu seljačku logiku i doveo se do granica primitivnosti i bestidnosti. Ostao je, dragi moji, treći deo, zdrav deo, da od

njega zavisimo i da on zavisi od nas.

Sreća, prijatelji, sreća! Naš Atlas mada posrće, još nije klonuo sve dok je nas koji mu pomažemo, koji se prihvate pomalo tereta koji mu krši pleća, sve dok je nas koji smo ga prepoznali kao koren našeg bića.

Širite glas, prijatelji, proširite poruku: srpski seljak nije mrtav! Niti će ikad biti sve dok ga podržavamo i usmeravamo, sve dok nas prati zdrava svest i dok nas ima!

Čujete li glas Arčibalda Rajsa kako odzvanja ovom našom Srbijom i reči: "Nemojte dozvoliti da vaša lepa duša propadne u đubretu. Ja verujem u vašu budućnost. Duh Kosova, Karađorđa, Kumanova i Kajmakčalana ponovo će se probuditi. Mora se, međutim, probuditi brzo. Sudbina je u vašim vlastitim rukama: blistava budućnost ili ponovno ropstvo!"

Pa onda, dragi prijatelji, šta ćemo odabrati?

Tekst - Rastko Kornjača, Gimnazija Jovan Jovanović Zmaj u Novom Sadu, izgovoren na Takmičenju u besedništvu na Privrednoj akademiji u Novom Sadu, 23.11.2017. godine